

MINISTARSTVO
POLJOPRIVREDE

UPOZNAJMO KORISNE KUKCE

Uholoža, štriga ili škarica

Boljim poznavanjem životnog ciklusa korisnih kukaca možemo pomoći njihovom očuvanju, ali i približiti ih, te unijeti u svoj vrt, voćnjak,
Upoznajmo uholožu, štrigu ili škaricu. Jedan kukac, tri imena.

Uholoža, štriga ili škarica (*Forficula auricularia* L.) pripada u red kožaša (Dermaptera), a porodici (*Forficulidae*).

Tijelo uholože malo je spljošteno i prilično izduženo, 10-16 mm, tamnosmeđe do crne boje, sa sjajnim hitinskim omotačem, koji slični koži. Ima jednostavan usni ustroj za grizenje. Ticala su duga, izgrađena od 15 članaka. Prednja su krila kraća od trbuha, čvrsto hitinizirana i, slično prednjim krilima kratkokrilnih kornjaša, dodiruju se u pravoj liniji sredinom leđa. U mirovanju stražnja krila drže složena ispod prednjih, raširena izgledaju lepezasto, a njihova mrežasta opna, u nekih vrsta, neobično slični ljudskom uhu.

Karakteristični su po paru dugih, oštih izraštaja, nalik na kliješta, zvanih "cerci", koji se nalaze na završetku tijela. Kliješta su u mužjaka krupnija nego u ženke.

Uholoža (*Forficula auricularia* L.), ženka (lijevo) i mužjak (desno)

Služe za obranu od drugih malih životinja, kada ih prijeteći podižu i u stanju su oštro uštinuti. Ipak, kliješta rijetko upotrebljavaju kao oružje za napad, ali zasigurno ona imaju određenu ulogu u ljubavnoj igri.

Uholoža rabi kliješta i kao oruđe da bi razvila i sklopila svoja mala krila, tj. prilikom slaganja stražnjih krila pod prednja, što rijetko biva, jer nema običaj letjeti.

Tijekom dana obitava u mračnim i vlažnim staništima u voćnjaku ili vrtu, te se rijetko može vidjeti, osim ako se ne potraži ispod kamenja, trule kore, lišća ili među otpacima.

Aktivna je tijekom noći, kada se i hrani. Uholoža se često može naći na grožđu, plodovima jabuke, kruške, ali i u plodu breskve.. Osim plodovima voća hrani se i nježnim dijelovima nekih biljaka, primjerice cvijeća i povrća. Stoga je smatraju štetnom. Ipak, hrani se i hranom životinjskoga podrijetla: lisnim ušima, grinjama i jajima leptira te je zbog toga od osobite važnosti njezina prisutnost u voćnjaku i vrtu.

Korisna je jer regulira brojnost štetnih kukaca. Naša je zadaća da upoznavanjem biologije uholože, promatranjem našeg voćnjaka ili vrta stvorimo optimalne uvjete za očuvanje biološke raznolikosti.

Uholože u plodu breskve

Ženka uholože nakon parenja odloži manji broj jaja u jesen, a veći broj u proljeće, ukupno 20-90 jaja.

Jaja su ovalna, bijela, odložena u specijalne komorice u tlu, koje ženka ukopa na 5-15 cm dubine. Zanimljivo je da ženka čuva jaja dok se ne izlegnu, od gljivica i vlage, a kasnije štiti i mlade ličinke. Vrlo rijetko se među kukcima sreću znakovi takve roditeljske brige o jajima i mladima ili kontakt između starije i mlađe generacije. Većina kukaca samo položi jaja na pogodno mjesto i ostavi ih. Razvoj ličinke traje 5-6 mjeseci, te se već krajem srpnja mogu vidjeti odrasle jedinke nove generacije. Tijekom razvoja ličinka se presvlači 4-5 puta. Ličinka nema krila.

Od srpnja do listopada ženka se pari više puta, i to sa različitim partnerima. Tijekom zime uholože se skrivaju u pogodnim skrovištima ili pak staništima koje možemo sami postaviti.

Ličinka uholože

Tri imena – jedan kukac

Sjećam se priče koju je pričala moja baka o opasnoj uholožici koja može ući u uho te snažnim škaricama probiti bubnjić, a neposlušna djeca mogu oglušiti.

Dali je uholožica dobila ime od „ulazi u uho“ ili pak zato što raširena zadnja krila neobično slična ljudskom uhu? Vjerojatno je ta sličnost odredila ime te grupe kukaca, a ne zabluda da se oni uvlače u uši zaspale osobe. Uholožica je u potpunosti neškodljiva za čovjeka.

- **Ime štriga** za uholožicu uobičajeno je u područjima gdje se za kositi ili šišati kaže štrigati. Naravno, povod tome jesu škarice.
- **Ime škarica** dobila je po škaricama, kliještima koje se nalaze na stražnjem dijelu tijela, a pomoću kojih slaže svoja krila.
- **Ime kusokrillac** dobila je po kusim krilima. Naime, prednji par krila zakržljao je, kus, a stražnji je par krila razvijen te pomoću kojih može letjeti. Međutim, češće hoda nego leti.

Gdje i kako postaviti stanište za uholožicu?

Budući da voli vlažna i mračna staništa, gdje se skriva tijekom dana, na stabla u voćnjaku ili vrtu trebamo postaviti staništa gdje će uholožica obitavati. To može biti:

- Obrnuto postavljena glinena lončanica ispunjena suhim sijenom ili slamom. Na donji, široki dio staviti ćemo dvije drvene križasto postavljene letvice. Povezat ćemo ih konopom ili žicom, provući kroz lončanicu da sijeno ili slama ne bi ispadalo van te objesiti o granu u voćnjaku. Jedna od letvica treba dodirivati granu od stabla, da bi se uholožica mogla lakše kretati i mogla doći do svoje kućice.

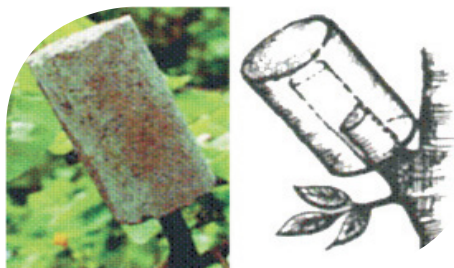
Lončanice za uholožice

- Dio starog vatrogasnog crijeva, duljine 30 cm, šivanog s gornje strane, objesiti ćemo na granu u voćnjaku. Unutrašnjost crijeva treba napuniti slamom ili sijenom.

Stanište izgrađeno od starog vatrogasnog crijeva

- Tkanina kružnog oblika u sredini svezana i obješena na granu.
-
- Stanište od siporeksa, postavljeno na dio odrezane grane stabla u voćnjaku.

Stanište od siporeksa

Staništa treba postaviti tako da donjim dijelom dodiruju granu voćke radi lakšeg kretanja uholaze. Ona se tijekom dana rado skriva u takvim staništima, a tijekom noći kreće u lov, te smanjuje brojnost štetnih kukaca. Osim toga, takva staništa pogoduju obitavanju uholaze tijekom zime. Postavljena staništa treba ostaviti u voćnjaku tijekom cijele godine. Iduće godine stanište treba dopuniti slamom.

Literatura:

- Maceljčki, M. (1999): Poljoprivredna entomologija.
- Zrinski d.d., Čakovec.
- Kraut&Rüben (2004): broj 11.
- <http://www.arthropods.de/dermaptera/forficulidae>
- <http://www.fh-weihenstephan.de/jacobijayne.com>

Ministarstvo poljoprivrede

Ulica grada Vukovara 78, 10 000 Zagreb

Tel:+385 (0)1/6106-111

www.poljoprivreda.gov.hr

Zagreb, 2023.